

C U P R I N S

<i>Corpul Pompierilor în perioada domnitorului Alexandru Ioan Cuza – prof. Loredana Oprica, muzeograf, Muzeul Național al Pompierilor</i>	<i>4</i>
<i>O inspecție a lui Cuza Vodă la pompierii din București – locotenent ing. Constantin Popa, Academia de Poliție „Alexandru Ioan Cuza”, Facultatea de Pompieri</i>	<i>15</i>
<i>Ziua Pompierilor din România – File de istorie.....</i>	<i>20</i>
<i>13 Septembrie – prof. Constantin Mandache, muzeograf, Muzeul Național al Pompierilor.....</i>	<i>36</i>
<i>Foișorul de Foc – Muzeul Național al Pompierilor – prof. Loredana Oprica, muzeograf, Muzeul Național al Pompierilor</i>	<i>43</i>
<i>Gestionarea situațiilor de urgență în România – Istorie și actualitate</i>	<i>56</i>
<i>Curajul și spiritul de sacrificiu, coordonate ale profesiei de salvator – colonel Ștefan Bejan, Inspectoratul General pentru Situații de Urgență.....</i>	<i>75</i>

CORPUL POMPIERILOR ÎN PERIOADA DOMNITORULUI ALEXANDRU IOAN CUZA

*Prof. Loredana Oprica, muzeograf
Muzeul Național al Pompierilor*

Unirea Moldovei cu Țara Românească, în anul 1859, a creat premisele reorganizării armatei, potrivit noilor transformări, ca armată a statului național. Unificarea armatei începea cu deplasări de unități militare moldovene la București și muntene la Iași; în cursul anului 1860, statele majore, instrucția, administrația și intendența au fost așezate sub o singură autoritate, iar aceeași persoană, generalul Ion-Emanoil Florescu, a fost numită în funcția de ministru de război în ambele țări.

Pompierilor militari le revenea sarcina de a veghea la apărarea bunurilor materiale de flagelul incendiilor, dar în același timp, ca parte integrantă a armatei, erau pregătiți pentru a interveni la nevoie în apărarea țării.¹

¹ Ion Panțuru, *File din istoria pompierilor români*, Serviciul Editorial și Cinematografic, București, 1983, pag. 79.

Coif de pompieri militari, model 1862

De la începutul domniei sale, Alexandru Ioan Cuza s-a preocupat intens de problemele pompierilor militari, care, prin „importanța misiei ce le este încredințată, trebuie să fie în tot timpul pe cât se poate mai complete”. Astfel, la două luni de la alegerea sa ca domn al Moldovei și Țării Românești, Cuza a făcut o primă inspecție la cazarma pompierilor din București. Concluzia era următoarea: „Vizitând la 28 martie corpul pompierilor, l-am găsit în cea mai plăcută stare, adică: frontul întocmit înaintea instrumentelor de foc, cu trenul lor și al cailor, năvălirea acestora asupra închipuitei arderi a cazarmei Sfântul Gheorghe, operarea tuturor mijloacelor întrebuițate cu folos, urcarea și scoborârea pe frânghii în diferite feluri, închipuiri de a scăpa din foc ființele ce puteau fi jertfe și evoluții egărești de tot felul, care toate acestea executându-se destul de bine, ne dete dovada de cunoștința datorii pompierilor”.² Nu peste mult timp, șeful comenzii pompierilor, maiorul Pavel Zăgănescu, a fost înălțat la gradul de colonel, în semn de

² Monitorul Oastei nr. 39 din 12 martie 1859, I.O. nr. 23.

prețuire din partea domnitorului pentru întreaga activitate desfășurată în cadrul corpului de pompieri.

Rezultate bune sunt consemnate și cu ocazia altor inspecții. Printr-un ordin de zi către toată oștirea română, colonelul Florescu, ministru de război, aprecia că: „această comandă continuă a fi fala armatei și simț o deosebită mulțumire și datorie a constata acest fapt”.³

În ceea ce privește organizarea pompierilor la momentul 1859, situația era diferită în cele două Principate. La București funcționa vechea comandă de pompieri, înființată în anul 1844, având efectivul unei companii. În anul 1861, efectivul va fi mărit la un batalion, organizat pe patru companii, având fiecare un comandant, pentru ca în 1865 să fie organizat pe șase companii.⁴ Prin Ordinul de zi nr. 205 din 9 octombrie 1862 se stabilea că pompierii erau recrutați din rândurile zidarilor, învelitorilor de case, lemnarilor, fierarilor și „... trebuiau pe cât se poate să știe să scrie și să citească”. Talia soldaților trebuia să fie de minimum 1,64 m, iar la completarea efectivelor se puteau primi soldați și din alte arme „care cereau să-și împlinescă în pompieri timpul serviciului lor”.

La Iași, vechea Roată de pojarnici, constituită în 1835 și transformată în Divizion, avea în anul 1860 un efectiv de 10 ofițeri și 220 soldați.⁵ După modelul primei companii de pompieri din Iași, au fost înființate în principalele orașe ale Moldovei comenzi de pompieri, care funcționau asemănător celor din Țara Românească, superioritatea lor constând în faptul că cei ce le compuneau aveau grade militare, uniforme

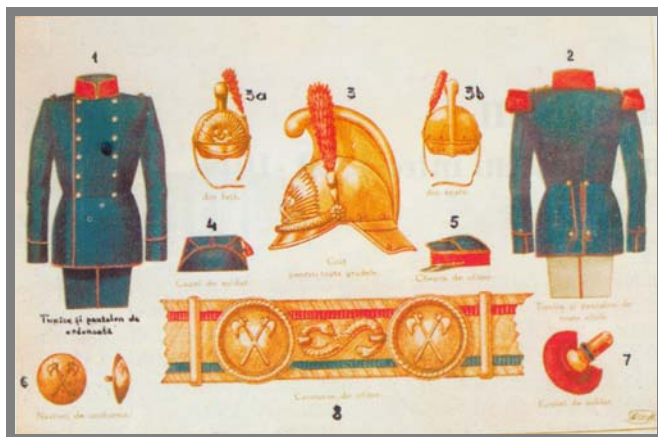
³ *Ibidem*, nr. 10 din 30 aprilie 1860, pag. 155, I.O. nr. 63.

⁴ *Ibidem*, nr. 13 din 18 martie, pag. 124, I.O. nr. 82.

⁵ Ion Panțuru, *File din istoria pompierilor români*, Serviciul Editorial și Cinematografic, București, 1983, pag. 83.

și erau încazarmați. În anul 1860, domnitorul hotărăște că „pompierii districtelor din Moldova, care prin chiar constituirea și ierarhia lor militară, urmează de acum înainte a fi supuși legii ostășești, precum sunt dorobanții și grănicerii din Țara Românească”.⁶

În anul 1860 avea să se stabilească uniforma pompierilor în ambele Principate; ea avea culoarea bleumarin cu epoleți metalici în formă de solzi, coif metallic cu egretă, semnul de armă fiind două toporașe încrucișate de culoare roșie. Ulterior, se va recurge la simplificarea ținutei de incendiu.

Uniforma pompierilor militari, 1860

Preocuparea de a dota pompierii cu utilaje moderne, în perioada lui Cuza, s-a concretizat prin trimiterea unor ofițeri pompieri în Franța pentru a procura astfel de materiale. Poate fi citat, în acest sens, Înaltul Ordin de zi nr. 82 din mai 1865, prin care se stabilea trimiterea maiorului N. Dimitrescu,

⁶ Monitorul Oastei nr. 35 din 24 septembrie 1860, pag. 553-554.

comandantul batalionului de pompieri București în Franța pentru a cumpăra 44 de pompe.⁷ La înapoiere a fost citat prin Înalt Ordin de zi al ministrului de război pentru modul în care și-a îndeplinit misiunea.

Pompă manuală pentru stins incendii

O altă preocupare a constituit-o pregătirea cadrelor. În acest sens a fost reorganizat învățământul militar. În cadrul măsurilor luate pentru ridicarea nivelului de pregătire militară, s-a stabilit ca în comenzile de pompieri să funcționeze școli de gradul I, având drept scop „... să-i învețe pe soldați scrisul și cititul, pentru a le da posibilitatea a-și dezvolta inteligența, a le înălța inima, a-i face să-și închine voios viața pentru țară”.⁸

La 27 noiembrie/9 decembrie 1864 avea să fie adoptată *Legea de organizare a puterii armate*. Se păstra dubla dependență a unităților de pompieri față de Ministerul de Război și Ministerul de Interne, prin autoritățile locale. Până la Legea din 1864, în principalele orașe din Muntenia și Oltenia funcționau comenzi de foc urbane aflate sub dependența municipalităților. Prin această lege se prevedea militarizarea pompierilor din Muntenia și Oltenia, după modelul pompierilor din Moldova, aceștia urmând să fie încazarmați, să fie gradați,

⁷ *Ibidem*, nr. 16 din 25 mai 1865, pag. 235.

⁸ *Ibidem*, nr. 10 din 30 martie 1860, pag. 149, I.O. nr. 62.

să poarte uniforme. În acest context, se creau condiții favorabile întăririi serviciului pompierilor din întreaga țară.

Tot în spiritul întăririi serviciului pompierilor, legea prevedea ca pentru orașele mari să fie prevăzută „pe fiecare an o subvențiune în bugetul statului”. Pentru aceste comenzi urbane legea stabilea ca recrutarea să se facă prin voluntariat, dintre cei care nu făceau parte din armata permanentă.⁹ Termenul de serviciu era de trei ani, după care acesta se putea reînnoi. Se mai prevedea ca, la expirarea termenului în aceste comenzi, pompierul să treacă în garda orășenească sau miliție până la expirarea vârstei¹⁰.

Efectivul total al pompierilor militari, în anul 1864, era de 27 de ofițeri, 5 funcționari și 728 de soldați.¹¹ În august 1864, s-a stabilit ca fiecare corp de oaste să aibă câte o vivandieră. Uniforma acesteia era asemănătoare cu cea a soldaților, fiind completată cu o pălărioară maro cu egretă roșie, un șorțuleț alb și o fustă plisată purtată pe deasupra pantalonului. În ceea ce privește atribuțiile vivandierei, acestea au fost stabilite ulterior printr-un regulament special. În esență, aceste atribuții erau de natură medicală.

⁹ *Ibidem*, suplimentul nr. 102, 1864, pag. 808.

¹⁰ *Ibidem*.

¹¹ *Ibidem*, nr. 19 din 5 august 1864, pag. 389.

Vivandieră, 1864

O nouă modificare în organica Batalionului de pompieri București a avut loc în anul 1865, efectivul acestuia fiind sporit la 6 companii. La lași, efectivul rămâne același.¹²

În repetate rânduri, paginile Monitorului Oficial au publicat știri privind incendiile izbucnite în Capitala țării, în timpul domniei lui Al.I. Cuza. Astfel, în noaptea de 16 spre 17 martie 1860, un incendiu violent a izbucnit în mahalaua Biserica Albă. Cu acest prilej, printr-un Ordin de zi către toată oștirea românească, ministrul de război, generalul Manu, afirma că: „se simte dator a arăta cu plăcere a sa mulțumire întregii comenzi de pompieri care ... s-a oșebit în această împrejurare, stând cu bărbăție în fața flăcărilor la care a fost expusă în tot timpul acestei operații.”¹³

Domnia lui Cuza are o importanță deosebită pentru istoria pompierilor și din alt punct de vedere. Până în anii Unirii, deci mai mult de un deceniu după evenimentele de la 13 Septembrie 1848, lupta din Dealul Spirii n-a fost comemorată în mod oficial. La 24 mai 1860, Al. I. Cuza a promulgat Legea pentru recompensarea ostașilor participanți la bătălia din Dealul Spirii. Presa timpului a relatat și comentat pe larg evenimentul. Astfel, „Steaua Dunării” aprecia că a fost înfăptuit un act de dreptate, în timp ce „Românul” sublinia că „... era un act de prețuire și de recunoștință față de cei care, la 1848, au scăpat onoarea și viața națiunii române”.

¹² Ion Panțuru, *File din istoria pompierilor români*, Serviciul Editorial și Cinematografic, București, 1983, pag. 87.

¹³ Monitorul oficial nr. 9 din 26 martie 1860, pag. 95.

Brevetul și medalia „Pro Virtute Militari”, 1860

Astfel, „... se acorda ostașilor răniți în lupta din Dealul Spirii, câte o pensie pe toată viața; celor ce pot a-și câștiga existența câte 15 lei lunar, iar celor ce nu pot a-și câștiga

existența, câte un leu pe zi, precum și îmbrăcăminte. De asemenea, se acordă tuturor ostașilor ce au luat parte la acea luptă, medalie cu panglică tricoloră. Medalia era de bronz având pe o parte în relief cuvintele „13 Septembrie 1848 Dealul Spirei”, iar pe verso, tot în relief, vulturul și capul de zimbru cu un scut și inscripția „Pro Virtute Militari.”¹⁴

Aceasta a fost prima medalie militară acordată în armata română. Ion C. Brătianu avea să afirme referitor la acțiunea din 13 Septembrie a pompierilor români: „O oră de eroism a pompierilor din Dealul Spirii a făcut mai mult pentru cauza română decât toate scrierile noastre, decât toate jalbele noastre date-n proțap pe la toți puternicii și împărații”. Medaliiile vor fi împărțite mult mai târziu, în primăvara anului 1866, după abdicarea lui Cuza.

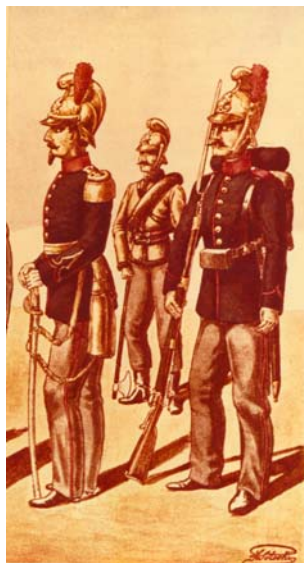
În presa vremii a fost descrisă și comentată pe larg festivitatea înmânării medaliei unui număr de 17 veterani, participanți la bătălie. Iată ce relatează ziarul *Românul* din 26 aprilie 1866: „Toate corpurile armate, garda națională, autoritățile civile și militare erau prezente la această serbare a aducerii aminte. Un imens public se grămădise în curtea cazărmii și împrejur... Era o emoție și o fericire totodată pe chipurile tuturor... Domnul colonel Haralambie a pronunțat de pe estrada ridicată în mijlocul cazărmii următoarele cuvinte: Români! Sunt 18 ani acum. În ziua de 13 Septembrie 1848 voi ați dovedit națiunii și Europei întregi că sângele strămoșesc curge în vinele voastre. Români care ați luat parte la aceste lupte! Din sângele vostru România a înviat! Mare și liberă, ea vă mulțumește și drept recunoștință pune astăzi pe pieptul vostru astă medalie. Este singura răsplată onorabilă ce se poate acorda bravilor. Purtați-o cu mândrie, sunteți puțini care o aveți, iar după moarte veți lăsa-o familiilor voastre.

¹⁴ *Istoricul Pompierilor Militari, 1835-1935*, pag.133.

Generațiile viitoare, găsind-o, vor răsfoi istoria și vor învăța cum românul își îndeplinește datoria către patrie.”¹⁵

Prețuirea pe care domnitorul o acorda evenimentelor petrecute cu 15 ani în urmă este dovedită o dată în plus, cu prilejul unui moment deosebit de important pentru viața militară – împărțirea noilor steaguri; nu întâmplător a fost aleasă, pentru aceasta, ziua de 13 Septembrie 1863.

Aceste acte ale domnitorului aveau o dublă semnificație. În primul rând, prin acestea, Cuza slăvea, în fața unei Europe dominate de conservatorism și contrarevoluție, pe cei ce luptaseră pentru apărarea Revoluției de la 1848. În al doilea rând, gestul său era, de asemenea, curajos, ținând seama de faptul că, în 1860, Principatele Unite nu-și căpătaseră încă independența și că ele erau, formal, vasale Porții otomane, deci aceleiași puteri împotriva căreia ridicaseră armele la 13 Septembrie 1848 luptătorii din Dealul Spirii.

¹⁵ *Românul*, anul VI, nr. 204-205, 1862.